

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ВИТРАТ В АГРАРНОМУ БІЗНЕСІ

У кожній державі, в будь-якому суспільстві сільське господарство є життєво необхідною галуззю народного господарства, оскільки зачіпає інтереси буквально кожної людини. Адже нині понад 80 % фонду споживання формується за рахунок продукції сільського господарства. Тому виробництво її є найпершою умовою існування людства [1].

Здійснення процесу виробництва та реалізації продукції важко уявити без залучення певних ресурсів, грошовий вираз використання яких характеризується терміном “витрати”.

П(С)БО №16 «Витрати» визначає витрати як зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов’язань, які призводять до зменшення власного капіталу [3].

М. Грещак та О. Коцюба визначають витрати підприємства як обсяг використаних ресурсів підприємства у грошовому вимірі для досягнення певної мети [2].

Методичні основи класифікації витрат сільськогосподарських підприємств подано у П(С)БО 16 «Витрати» [3].

За способами включення до собівартості продукції сільського господарства витрати поділяють на:

- прямі витрати – це ті витрати, які безпосередньо пов’язані з використанням сільськогосподарських робіт і враховані у виробничій собівартості окремих видів продукції (робіт, послуг) за прямою ознакою: прямі матеріальні витрати на оплату праці, інші прямі витрати;

- непрямі витрати (загально виробничі) – витрати, пов’язані з управлінням, організацією та обслуговуванням сільськогосподарського виробництва, які не можуть бути віднесені безпосередньо до конкретного об’єкта витрат і розподіляються між об’єктами витрат пропорційно базі розподілу, обраній сільськогосподарською організацією самостійно.

Залежно від характеру участі витрат в процесі виробництва витрати поділяють на основні і накладні.

Основні – пов’язані з безпосереднім виконанням технологічних операцій з виробництва продукції (робіт, послуг), накладні – з управлінням та обслуговуванням діяльності підрозділу (бригади, цеху, ферми, внутрішньогосподарського кооперативу тощо), галузі чи господарства.

Витрати основної діяльності під час формування виробничої собівартості сільськогосподарських робіт можуть групуватись за такими

статтями калькулювання:

- витрати на оплату праці;
- відрахування на соціальні заходи;
- насіння та посадковий матеріал;
- паливо та мастильні матеріали;
- добрива;
- засоби захисту рослин і тварин;
- корми;
- сировина і матеріали (без зворотних відходів);
- роботи та послуги;
- витрати на ремонт необоротних активів;
- інші витрати на утримання основних засобів;
- інші витрати;
- загальновиробничі витрати.

Формування витрат на виробництво продукції сільськогосподарських підприємств зумовлені певними особливостями, такі як сезонність виробництва, залежність від природно-кліматичних умов, використання землі у якості основного засобу виробництва, тривалість виробничого циклу.

Під час аналізу особливостей агробізнесу варто почати із землі, як основного засобу виробництва. Вплив даної особливості пов'язаний із внесення поживних речовин при вирощуванні сільськогосподарських культур. На практиці вимірюються і закладаються у собівартість витрати на поживні речовини, що вносяться і можуть бути легко порахованими. Внесені добрива, пораховані в поточному році, можуть приносити користь ще й в наступних роках.

Сільське господарство найбільш залежить від природно-кліматичних умов. Несприятлива погода може знищити всі результати господарювання, в той час як сприятливі погодні умови можуть істотно покращити такі результати без значних зусиль. Зрозуміло, що якою б сприятливою не була погода, на бідних ґрунтах отримувати високі врожаї можливо лише за умови значних вкладень. Природно-кліматичні умови визначають асортимент продукції, яку вироблятиме підприємство, а також технологію її виробництва.

Щодо тривалості виробництва сільськогосподарської продукції, то однією із найвагоміших його особливостей є виробничий цикл, для деяких видів продукції він досить довгий. Виробник вкладає свої кошти в майбутню продукцію, не знаючи який отримає результат. Тривалий виробничий цикл породжує і таку особливість сільського господарства як сезонність виробництва. По більшості видів продукції результати від виробничої діяльності визначаються один раз на рік. Сезонність також породжуватиме таку особливість як нерівномірне використання ресурсів протягом виробничого циклу. Окремі періоди, особливо в рослинництві,

вимагатимуть значних витрат праці та пального, а також коштів на закупівлю добрив, насіння, засобів захисту та ін. Аграрний бізнес є особливо вразливий до несприятливих ринкових умов, а форми його захисту на зразок пільгових короткострокових кредитів в Україні залишаються все ще далекими від бажаних.

Література

1. *Аграрна економіка: навч. посіб.* / В. Я. Білоножка, І.І. Мостов'як, В. П. Карпенко, С. П. Полторецький, А. П. Березовський; за ред. В. Я. Білоножка. - Умань: Видавець «Сочінський М. М.», 2016. -418 с.

2. Шарко В.М. *Економіка підприємства. Ч.1: навч. Посіб. (рек. МОН) / М.В. Шарко, Н.В. Мешкова-Кравченко, О.М. Радкевич. – Херсон: Олді – плюс, 2014. – 436 с.*

3. П(С)БО №16 «Витрати» затверджено наказом Міністерства фінансів України від від 27 червня 2013 року № 627.